

Universitätsbibliothek Paderborn

Medvlla Theologica

Ex Sacris Scriptvris, Conciliorvm Pontificvmqve Decretis, Et Sanctorvm Patrvm Ac Doctorum Placitis Expressa ; In qua, quidquid tum ad fidei mysteria sanè ac rectè intelligenda, & ab erroribus quibusvis discernenda, tum ad sacramenta debitè conficienda & ministranda, tum ad actiones humanas iuxta ...

Complectens ea quæ ad Sacramenta & mores pertinent

Abelly, Louis

Coloniæ Agrippinæ, 1659

Sect. I. Qvis sit actus humanus propriè dictus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38979

TRACTATUS SECVNDVS,
DE ACTIBVS HVMANIS

Iuxta diuinæ legis normam dirigendis.

QVONIAM gratiarum cœlestium fontes in Sacramentis; ea potissimum ratione per Christi merita nobis reclusi sunt, ut earum auxilio excitati, & subnixi, ad prepositum nobis finem, beatitudinem scilicet æternam perveniamus; nec aliter (ut docet S. Thomas 1. 2. in præmi q. 6.) quàm per actus aliquos nobis proprios ad illam tendere queamus; eandemque sit de virtute in virtutem, iuxta propheticum dictum Psalm. 83. & ascensiones in corde nostro discernenda, ut videatur Deus deorum in Sion; idcirco doctrinæ Theologicæ ordo postulat, ut nunc ipsos humanos actus consideremus, perspiciamusque, quinam actus ad beatitudinem illam æternam consequendam, apti sint & idonei, & e contra, quibusnam actibus ab ipsa beatitudine consequenda præpediamur.

CAPVT I.

De actibus humanis in genere.

SECTIO I.

Quis sit actus humanus propriè dictus.

OISERVANDVM est ex S. Thoma 1. 2. q. 1. a. 1. actus illos, qui ab homine eliciuntur, dupliciter spectari posse; scilicet in genere naturæ, quoad suam entitatem præcisè; & in genere moris, quoad libertatem cum qua

qua exercentur, & quoad ea quae fundantur in ipsa libertate, ut esse capaces laudis, vel vituperii, meriti vel demeriti: priori modo dicuntur actus hominis, posteriori vero actus humani: unde fit, ut per actum hominis intelligatur actus ille, qui ab homine fit: quocunque tandem modo fiat; actus vero humanus ille dicatur, qui fit ab homine in quantum homo: seu in quantum est Dominus actuum suorum, quando scilicet per rationem & voluntatem operatur: ac proinde secundum mentem S. Doctoris & communem Theologorum doctrinam, ad propriam actus humani rationem duo requiruntur; primo ut sit voluntarius, secundo ut sit liber. Illum hic considerabimus prout voluntarius est; de eodem vero prout liber est in seq. sect. agemus.

Actus igitur voluntarius is est (ut docet S. Damasc. lib. 2. de fide cap. 14.) cuius principium est in ipso agente cognoscente: unde sequitur, ad rationem voluntarii duo requiri. Primum est, ut procedat à principio intrinseco; si enim quis invitus, ac renitens ab extrinseco moveatur, motus ille non est voluntarius. Secundum est, ut procedat à principio cognoscente voluntas enim non fertur in incognitum: cuius quidem conditionis defectu motus lapidis quo fertur deorsum, quavis sit naturalis, non est tamen voluntarius: quia licet sit à principio intrinseco (propria enim gravitate movetur) non movetur tamen cum cognitione: motus autem animalis, cum ex aliqua cognitione imperfecta procedat, non nisi imperfectè voluntarius, seu potius spontaneus dicitur: proindeque ratio voluntarii solis actibus hominis proprie, & perfecte convenit; & à fortiori actibus Angelorum & ipsius Dei.

Porro ipsius humanae voluntatis actus duplicis sunt generis, alii siquidem sunt elicti, alii imperati. Actus elicti sunt illi, qui primo & per se exercentur, seu eliciuntur ab ipsa voluntate tanquam à proxima potentia. Actus vero imperati exercentur imperio ipsius voluntatis, & alicuius volitionis praecedentis, siue ab ipsa voluntate,

quae

quæ sibi aliquos actus imperat; siue ab aliis potentiis ad ipsa voluntate distinctis, quæ per illam ad agendum mouentur & applicantur.

Cùm autem voluntas (vt communiter docent Theologi cum S. Thoma q. 8. a. 2.) sit tantum vel finis, vel mediocrum; tres enumerantur actus illius elicitici circa finem, scilicet volitio, intentio & fruius; qui actus sunt iidem cum amore, desiderio, & gaudio. Gaudium seu fruius versatur circa finem obtentum, seu circa bonum præsens; desiderium, seu intentio circa finem obtinendum seu circa bonum absens; amor & volitio circa finem bonum, abstrahendo ab eius absentia vel presentia; Quibus ex aduerso respondent odium, timor, & tristitia circa malum. Tres item sunt actus voluntatis elicitici circa media; scilicet electio, consensus, & usus: electio voluntas præfert, & amplectitur vnum medium præ aliis; consensus approbat iudicium intellectus circa illud medium; usus applicat potentias ad executionem.

Quærant Theologi, vtrum electio, & intentio sint imper actus inter se realiter distincti; seu an voluntas vna eodem actu possit velle finem & media. Resp. iuxta probabiliorē sententiam, quæ est etiam S. Doctoris q. 10. a. 4. quòd, quamvis hi duo voluntatis actus, vt plurimum inter se distinguantur, absolutè tamen loquendo potest voluntas vna & eodem actu velle finem ac media; siue potest intellectus principium & conclusionem eodem actu cognoscere.

Quod verò spectat ad actus imperatos, tot sunt, & multiplices & varii, quot & quam multipliciter ab ipsa voluntate, aut aliis potentiis, ad eiusdem voluntatis imperium exerceri possunt: de quibus omnibus plenè loquitur Philosophi in Ethicis; & videri potest S. Doctoris q. 17. a. 1.

Cæterum docet idem S. Thomas, omnes actus voluntatis humanæ procedunt, siue elicitos, siue imperatos, essentialē suam differentiam ac speciem desumptam à fine proximo, quem agens spectat & intendit; hoc

ratione seu motivo, quo movetur voluntas ad aliquid appetendum & volendum, & è contra: quod motivum vocatur etiam obiectum formale ipsius voluntatis. Unde sequitur actus illos, qui habent eundem finem proximū, seu idem obiectum formale, esse eiusdem speciei; tamen si habeant diversa obiecta materialia: v. g. si quis ieiunet, & eleemosynam largiatur purè ob amorem Dei, ut illi placeat, ut gloriam illi deferat; ieiunium illud, & eleemosyna erunt formaliter actus charitatis, quamvis materialiter ad virtutes specie diversas, abstinentiæ scilicet & misericordiæ, pertineant: & è contra illos actus distinguere specie, qui licet habeant idem obiectum materiale, à motivis specie distinctis oriuntur: e. g. oratio, quæ materialiter considerata est actus virtutis, religionis, si fiat ex motivo satisfaciendi Deo pro peccatis, erit actus Pœnitentiæ, si ex motivo alicuius alterius virtutis, ad virtutem illam pertinebit.

SECTIO II.

Quis Actus verè & propriè sit liber.

DICENDUM est, actus humani libertatem in eo consistere, ut eliciatur, vel imperetur à libera voluntate, ut sic; seu quatenus libera est, & liberè operatur, illa autem voluntas dicitur libera, & liberè operari, quæ nullam in agendo nequè coactionem, neque necessitatem patitur; sed positis omnibus ad agendum prærequisitis, libera semper manet & indifferens, siue quoad exercitium, siue quoad specificationem actus, seu ad agendum, vel non agendum; ad hoc vel illud agendum.

Hæc assertio duas habet partes: in prima dicimus, actum illum liberum esse, qui elicitur, vel imperatur à libera voluntate: libertas enim propriè & primò ipsi voluntati cõpetit, & ex illa in actum derivatur, quod per se patet.

In secunda parte dicimus, libertatem voluntatis in eo consistere; quod voluntas nullam neque coactionem neque